

Boren naar het eiland van Odysseus; Nederlands bedrijf helpt met zoektocht naar het 'echte' Ithaka

Jaap van der Spek

Eigenlijk had Odysseus Ithaka nooit willen verlaten, zoveel hield hij van zijn koninkrijk. Acht eeuwen voor Christus beschreef de Griekse dichter Homerus Ithaka als een laag eiland met één hoge berg, ruw en bebost, waar goede mannen opgroeiden. Homerus' liet zijn held Odysseus meer dan tien jaar zwerven over de Griekse zeeën, altijd maar dromend van zijn Ithaka.

Waar lag dat mythische eiland? De Griekse geograaf Strabo identificeerde in de eerste eeuw na Christus als eerste de locatie: net ten oosten van het eiland Kafalonia. Sindsdien heet dit eiland Ithaka.

Maar een probleem is dat dit Ithaka bergachtig is, anders dus dan in de beschrijving van Homerus. Ook andere geografische kenmerken lijken niet te kloppen met het door Homerus beschreven eiland.

Wetenschappers zijn daarom nog steeds op zoek. De laatste hypothese over de ligging van Ithaka werd in 2003 ontwikkeld door de Britse amateur-archeoloog Robert Bittlestone. Tijdens een vakantie in Griekenland bedacht hij dat het Ithaka-eiland van Homerus wellicht door aardverschuivingen een schiereiland is geworden van het eiland Kafalonia. Al snel kreeg Bittlestone bijval van academici van de universiteit in Cambridge. Samen startten zij het Odysseus-unbound project om de hypothese te onderzoeken.

Het Nederlandse ingenieursbureau Fugro, dat veel bodemonderzoek doet en advies geeft aan oliebedrijven, zag wel wat in de hypothese. Directielid Steve Thompson van Fugro zei tegen het persbureau AP heimelijk te hopen dat Bittlestone's hypothese klopt, maar vooral te zijn geïnteresseerd in de wetenschappelijk uitdaging: "De technologische toepassingen die moeten worden gebruikt, zijn erg gevarieerd en dit heeft onze interesse gewekt."

Het in Den Haag gevestigde bedrijf maakte daarom gisteren bekend dat het voor dit project een 'full body scan' zal maken van het stuk land. Dit om vast te stellen of er ooit een waterengte heeft gelegen tussen Paliki en Kefalonia. Met de scan maakt Fugro een driedimensionaal beeld, zodat onderzoekers kunnen achterhalen of de ondergrond van het stuk land uit puin bestaat, of toch uit een meer solide ondergrond. Een ondergrond bestaande uit puin zou kunnen betekenen dat er ooit zee was, en dat Paliki vroeger een apart eiland moet zijn geweest.

Fugro gaat het onderzoek uitvoeren door gaten in de grond te boren en daar sensoren in te laten zakken. Ook maakt het bedrijf sonar-analyses vanuit de zeebedding.

Als Paliki inderdaad Homerus' Ithaka is, dan is de beschrijving van Ithaka in de Odyssee wél in overeenstemming met de werkelijkheid. De onderzoekers hebben ook al een naam voor de vermeende zeeëngte: het kanaal van Strabo (naar de man die het 'foute' Ithaka aanwees). Het project gaat deze zomer van start en duurt drie jaar.

Het project levert Fugro natuurlijk mooie reclame op. Maar de zoektocht blijft een romantische queeste. Misschien moeten de speurders eens het gedicht Ithaka lezen van de beroemde Griekse dichter K.P. Kavafis (1863 - 1935). Hij legde in 1910 uit wat de waarde is van Ithaka. Wie de vertaling van Pieter Borghart goed leest, ontdekt dat de zoektocht misschien meer waard is dan de vondst.

NOTES: K.P. Kavafis' Ithaka; Als je de tocht aanvaardt naar Ithaka, /; wens dat de weg dan lang mag zijn, /; vol wederwaardigheden, vol belevenissen.; (...); Blijf wel altijd denken aan Ithaka. /; Daar aan te komen is je doel. / Maar overhaast de reis in geen geval. / 't is beter dat die vele jaren duurt en; je pas als oude man bij het eiland afmeert, / rijk door wat je onderweg verwierf, / zonder verwachting dat Ithaka je rijkdom schenken zal. / Ithaka schonk je de mooie reis. / Bestond het niet, dan was je nooit vertrokken. / Maar méér heeft het je niet te bieden.; En vind je het armzalig, Ithaka bedroog je niet. / Zo wijs geworden, met zoveel ervaring / Heb je al wel door waar Ithaka's voor staan.